

2. I. 1946

Po tieto dni sa vrátil z Moskvy dr. Brtáň, ktorého sme ta poslali na štúdium slovanských a slovenských otázok a preto, aby nadviazal osobné styky s predstaviteľmi slovanského sveta. Ešte zjari sme jeho vyhliadli za vedúceho funkcionára Slovanského ústavu, ktorý sa musí u nás konštituovať. O zriadení Ústavu podal aj návrh, ktorý prikladám. Mám proti tomuto návrhu takéto výhrady:

Ústav, ako je jeho program tu načrtnutý, bol by príliš študijný a hlavne po línii historickej a slovesnej. To je dnes málo. Podľa môjho názoru Ústav musí mať i praktické poslanie (kurzy slovanských rečí, spolu so Všeslovanským výborom alebo s inými inštitúciami prednášky, propagácia literatúry a znalostí o slovanských krajinách), okrem toho musí sa venovať živej problematike Slovanstva (materiál o protislovanských akciách, možnosti a predpoklady slovanskej spolupráce po stránke hospodárskej, politickej, kultúrnej atď.).

Treba preskúmať:

1. Či má byť samostatný Slov. ústav a či len Ústav pričlenený povedzme k Akadémii.

2. Ako možno a či možno dosiahnuť tesnú súčinnosť s českým Slov. ústavom.

3. Ako ustrojiť program Ústavu tak, aby nenarušil slavistický výskum už existujúci, resp. (aby) bol s ním harmonizovaný.

Ak prichodí do úvahy spolupráca nášho Ústavu s pražským Slov. inštitútom — čo by mohlo byť zneвозмоné alebo mohlo byť obmedzené pre rezervované stanovisko pražských funkcionárov k sovietskemu životu, ak takáto spolupráca prichodí do úvahy, bezpodmienečne treba ustrojiť presný a podrobný spoločný pracovný program. V takom prípade náš Ústav by v plnej šírke sledoval slovenské začlenenie v slo-

vanskom svete a na práci o ostatných otázkach by sa s pražským podelil.

Zriadenie Slov. ústavu je preto naliehavé, lebo v dohľadnom čase má započat činnosť Britský inštitút i v Bratislave. Činnosť Slovanského musí byť, pochopiteľne, intenzívnejšia.

Nemyslím, že treba začať pracovať s veľkým aparátom. Spočiatku nech začnú fungovať najdôležitejšie organizačné orgány a podľa dosiahnutých výsledkov nech sa Ústav rozširuje.

Povereník:
L. Novomeský

Michal Chorváth (1910—1982), literárny kritik a publicista. Člen skupiny R 10, prispievateľ DAVu, redaktor Slov. zvestí, Štátneho nakladateľstva. Aktívny účastník SNP. Po oslobodení povereník informácií, od 1. XI. 1945 prednosta sekcie B PŠO, od r. 47 pracovník SAVU, neskôr ÚV KSS, predseda Spolku slov. spisovateľov, šefredaktor Kultúrneho života, docent FFUK atď.

PhDr. Rudolf Brtáň (nar. 1907), literárny kritik a historik, slavista, prekladateľ. Účastník SNP, krátko pracoval na PŠO v Košiciach i v Bratislave, od 1. II. 1946 v Slovanskom oddelení MS. V r. 1945—1946 poslanec DNZ, 1946—48 SNR. Neskôr pracovník SAVU, SNK a ÚSL SAV atď.

Slovanský ústav sa nepodarilo založiť, suplovala ho MS. Krátko pôsobil aj Slovanský ústav SAVU, ale ten Novomeský nemal na mysli.

Brtáňovi písal Novomeský 18. II. 1946: „Srdečne ďakujem za správu o výsledkoch Tvojho pobytu v Moskve. Počul som, že si odišiel pôsobiť do Matice. Nevedel som o takomto Tvojom zámere. Nazdával som sa, že sa poradíme o tom, ako a čo budeš robiť po návrate z Moskvy. Samozrejme, neďívam sa krivým okom na to, že pracuješ v Matici. No keby si sa bol opýtal, bol by som Ti poradil, aby si sa všemožne usiloval habilitovať sa. Viem, že i v Martine sa na to môžeš pripraviť, no neodkladaj, gody uchodjat, samyje lučšije gody. Tiež by som bol rád videl nejakú Tvoju prednášku o sovietskom kultúrnom živote, o Juďoch, s ktorými si sa tam stretol. Tvoje články o týchto veciach. Bol si v Moskve hromadu mesiacov, vrátil si sa do prostredia, v ktorom nie sú nijaké alebo krivé predstavy o sovietskom živote, a Tvoje skúsenosti zostávajú utajené...“